

שלום יוסף הלוי גלבר
אוצר החכמה

סימן א

בגדר החיוב של תולדות אבות מלאכה דשבת

א. כתיב ויום השביעי שבת לד' אלקיך לא תעשה כל מלאכה. ודרשו חז"ל שאיסור מלאכה בשבת כלול מאבות ומתולדות, ואין חייבים אלא על ל"ט אבות מלאכה המפורשים במשנה שבת דף ע"ג. ועל תולדותיהם.

והנה אילו היה נאמר רק הפסוק לא תעשה כל מלאכה ולא נוספה הדרשה שהוסיפה את החלוקה לל"ט אבות מלאכה ותולדותיהם, היה אדם מתחייב בשבת על כל פעולה אשר יש לה תשיבות מלאכה, והיה הדבר מסור לחכמים לקבוע איזו פעולה חשובה להקרא מלאכה ולהכלל באיסור מלאכה בשבת, ואיזו פעולה אינה חשובה להקרא מלאכה.

אמנם מאתר שנתחדש ענין אבות ותולדות בשבת וקבעו חכמים את ל"ט אבות המלאכה מעתה לכאורה גלמודות התולדות מן האבות, והיינו דכאשר באו חכמים ללמוד מה הן התולדות של אבות המלאכה עיינו בכל אב מלאכה מהו תוכנו ועניינו, וכל מלאכה אשר עניינה ^{אח"ח 1234567} שוה לאב המלאכה תיחשב תולדה שלו, וכגון במלאכת הזורע, גדר המלאכה הוא ההצמחה. ומעתה כל פעולה חשובה שעניינה להצמיח תהא תולדה של זורע, ומטעם זה המשקה מים לזרעים חשיב תולדה דזורע כמבואר במסכת מו"ק דף ב: לדעת רב יוסף ואביו.

ב. אמנם בירושלמי שבת פ"ז ה"ב [דף מד.] מצינו לכאורה סדר אחר לבירור תולדות דאבות מלאכה דשבת, והכי איתא התם רבי יוחנן ור"ש בן לקיש עבדין הוויי בהדא פירקא תלת שנין ופלוג, אפקון מיניה ארבעים חסר אחת תולדות על כל חדא וחדא [ריו"ח ור"ל עיינו בפרק כלל גדול במשך ג' שנים ומחצה ומצאו ל"ט תולדות לכל אחד מאבות המלאכה]. מן דאשכחון מסמך סמכון, הא דלא אשכחון מסמך עבדוניה משום מכה בפטיש [כל מלאכה שמצאו לה סמך באחד מאבות המלאכה סמכוה לו ועשאוה תולדה שלו, ומלאכה שלא מצאו לה סמך באחד מל"ט אבות המלאכה החשיבוה כתולדה דמכה בפטיש].

ולכאורה מבואר בירושלמי דסדר העיון והבירור של ריו"ח ור"ל היה מן התולדות אל האבות, והיינו שעברו בעיונם על הפעולות החשובות הנעשות בעולם, אשר ראוי להזו להיחשב "מלאכה" האסורה בשבת. וביקשו להזו אב להיותו נתלות בו

ולהיחשב תולדה שלו, ואם אכן מצאו אב מלאכה המתאים לאותן פעולות סמכו את הפעולה אליו ועשאוה תולדה ידיה, וכאשר לא מצאו אב מלאכה מתאים — הסמיכו את הפעולה הזו לאב מלאכה דמכה בפטיש. ודרך משל — היה נראה להם שפעולת השקיית צמחים היא מלאכה חשובה וראוי להיאסר, ומצאו לה סמך באב מלאכה דזורע. [למ"ד דהמשקה מים לצמחים הוי תולדה דזורע, עיין מו"ק דף ב:]. וכמו"כ היה נראה להם שהמסתת את האבן הוא מלאכה חשובה, אך לא מצאו לה סמך אלא במלאכת מכה בפטיש.

ג. ומעתה י"ל שעיקר המתייב בתולדות דאבות מלאכה בשבת אינו הנקודה המשותפת של התולדה עם האב, אלא עצם המעשה של התולדה הוא המתייב, אלא שהוא צריך להיות נסמך בעניינו על אחד מאבות המלאכה, ולפ"ז המשקה מים אינו מתחייב על שהצמיח את הזרעים, אלא על עצם מלאכת ההשקיה, ומלאכת ההשקיה חייבים עליה בשבת משום שעניינה להצמיח את הזרעים והיא דומה בזה לאב מלאכה דזורע וראויה להיות נסמכת אליו.

ד. ובזה יתיישב לכאורה הא דמצינו בגמ' מו"ק דף ב: דהמנכש עשבים רעים חייב לרב יוסף ולאביי משום תולדה דזורע. ולכאור' קשה דנהי דאכן מעשה הניכוש גורם הצמחה מ"מ אין זה בדרך של פעולה חיובית אלא ע"י הסרת העשבים המזיקים, ואיך למדו חכמים חיוב במלאכת ניכוש אשר היא בבחינת מכריח ארי בעלמא, ממלאכת זורע אשר היא פעולה חיובית של הצמחה. וכן יקשה על הירושלמי פ"ז דשבת ה"ב המונה את המעשן והמתלע אילנות [מסיר תולעים מהאילן ע"י עשן או ע"י נטילה כידיו] בכלל תולדות דזורע, והרי אין בהם פעולה חיובית רק סילוק המזיק ומגלן לחייב בזה.

אמנם לפי האמור לעיל י"ל דחכמים לא למדו חיוב למנכש מכח אב מלאכה דזורע, אלא חכמים אמדו בדעתם דפעולת הניכוש חשובה היא להקרא מלאכה [ואם לא הדרשא שחילקה את מלאכות שבת לל"ט אבות ותולדותיהם היה המנכש תייב משום עצם מלאכת הניכוש], וגם מצאו לפעולה זו סמך במלאכת זורע, ששתייהן עניינן להצמיח הזרעים, ולענין סמך זה אין צריך שיהא דמיון גמור למלאכה וסגי בענין הכללי של ההצמחה אף כשהוא בדרך של מכריח ארי.

ה. ומטעם זה נראה שהמשקה מים לצמחים חייב אף אם עשה את פעולתו בסמוך ממש ליציאת השבת, באופן שנתן את המים בסמוך לצמח והמים נכנסו לצמח עצמו רק אחר השבת, והטעם כנ"ל, שהחיוב אינו על ההצמחה אלא על עצם מלאכת ההשקיה. ומטעם זה נמי אין להקשות למה המשקה מים לצמחים חייב והרי מצוי הוא שכחו פוסק עד שהמים מגיעים אל שרשי הצמח. וא"כ איזו זה אלא גרמא ואמאי

חייב [ואמנם י"ל דכיון שדרך המלאכה בכך לכן חייב אף בגרמא, וכדמצינו בגמ' ב"ק ס. גבי זורה ורוח מסייעת, אך לא משמע כלל שלענין משקה מים בעינן לטעם זה], ולהאמור נחא בפשיטות, דאין החיוב על הבאת המים לשרשי הצמח אלא על עצם מעשה ההשקיה, דחשיב מלאכה בשבת. וכן הוא גם בגוף אבות המלאכה, החיוב אינו על תוכן המלאכה ועניינה אלא על עצם הפעולה, והזורע אינו חייב על ההצמחה אלא על עצם מעשה הזריעה.

ו. והנה האחרונים [עיין ספר שביתת השבת מלאכת זורע סעיף י"ג] הכריעו שהמניח קדרה על האש בשבת ונתבשלה רק במוצאי שבת פטור, ואינו דומה לזורע שחייב אף שהזרע נקלט רק למחר. ולפי הנ"ל הביאור בחילוק זה הוא דבמלאכת בישול המלאכה אינה עצם פעולת הנחת הקדרה על האש, אלא התבשלות התבשיל היא המלאכה האסורה, ולכן בעינן שיתבשל בשבת עצמה ולא סגי בהנחת הקדרה ע"ג האש בשבת. משא"כ במלאכת זורע שמעשה הזריעה הוא המלאכה האסורה, ולא קליטת הזרע באדמה. ושורש הדברים נקבע לפי הגדרת דעת בני אדם את המלאכה, דגבי מלאכת בישול מתוך שהבישול אינו נמשך זמן רב ואין התוצאה של התבשלות התבשיל מנותקת מהמעשה שלו, וגם מצוי שהאדם ממשיך להתעסק בתבשיל עד גמרו להגיסו וליתן בו תבלין, לכן שם בישול נקבע על התוצאה של הכנת התבשיל ולא על מעשה נתינת הקדרה על האש. משא"כ במלאכת זורע, כיון שיש הפסק גדול בין הזריעה לבין הקליטה, ומשעת הזריעה עוזב האדם את עסק המלאכה והקליטה נעשית מאליה לכן נקבע אצל בנ"א שמעשה פיזור הזרעים בקרקע הוא עצם מלאכת הזריעה וכאשר סיים לעשותו גמר בזה את מלאכת הזריעה.

ז. והנה שיטת רש"י ותוס' שבת פ"א: דהנוטל עציץ נקוב מע"ג קרקע והניחו ע"ג יתידות אין בו איסור תורה רק מדרבנן, משום שהיניקה מתקיימת גם בהפסק אויר. וה"ה דלשיטתם אם היה העציץ מונח ע"ג יתידות והניחו ע"ג קרקע אין בו איסור תורה של זורע רק איסור דרבנן. והקשה בספר אגלי טל מלאכת זורע אות כ"ב, א, דנהי דהעציץ יונק מהקרקע גם כשיש הפסק אויר מ"מ כאשר מניחו ע"ג קרקע מתגברת היניקה, ולמה לא יתחייב על תוספת הצמחה זו משום זורע, ואין לומר שאין חיוב על תוספת הצמחה, דהא כל משקה מים לאילן אין בו אלא תוספת הצמחה, שהרי האילן מתקיים גם ללא ההשקיה הזו, ואפ"ה פשוט דחייב משום תולדה דזורע. וכתב ע"ז בשו"ת מחזה אברהם להגרא"מ שטיינברג זצ"ל מבראד דהשקיה שאני שהיא פעולה אחרת ואינה דומה להנחת עציץ נקוב ע"ג קרקע שאינה פעולה חדשה. וביאור הדברים הוא ע"פ הנ"ל, דאין תיובתו של המשקה מים משום ההצמחה אלא משום עצם מעשה ההשקיה, שהוא מעשה מלאכה חשוב, והוא נסמך למלאכת זורע בזה שהוא מסייע להצמחת האילן, ולכן גם כשאין זו אלא תוספת

הצמחה ה"ז תולדה דזורע, אבל כמניח עציץ ע"ג קרקע אין למעשהו שם זריעה או נטיעה כיון שהעציץ יונק מהקרקע גם בהיותו מונח ע"ג יתירות, וגם אין למעשה זה שם מלאכה בפ"ע וכל עניינה הוא חיזוק היניקה, וכל כה"ג אין זו מלאכה גמורה ואינה אסורה אלא מדרכנן.

1234567

ח. כתב בספר שביתת השבת מלאכת זורע סעיף י' וז"ל מי שיש לו עציץ הזורע בחלון אסור לפתוח או לנעול החלון או לפרוס סדין אשר בזה תועלת לצמחים להגן מן הקור או להסיר המסך כדי שתזרח עליהם השמש או שירדו עליהם גשמים, עכ"ל. וצ"ע שאין העולם נזהרין בזה.

וי"ל בזה דכיון שאין התורה מחייבת על שינויים שאינם ניכרים ואינם גלויים לעין כל, לכן אין לדון את התועלת שיש לצמת מחמת כניסת האור והאור כמלאכה, דאין כאן אלא תוספת בעלמא שאין לה חשיבות. ואין לשאול דה"נ לא נחייב את המשקה מים לאילן או המנכש עשבים רעים אם אין התועלת ניכרת, דהתם עצם המעשה של המשקה והמנכש יש לו שם בפ"ע והוי מלאכה חשובה, וכמבואר לעיל, וכל כה"ג ה"ז חייב אף שאין העין רואה שינוי מכח ההשקיה, ואף כשאנו מתכוין להשקיה יש איסור לשפוך מים בגינה כמבואר ברמ"א סי' של"ו ס"ג, אך פתיחת תריס וחלון בבית אינם מעשים שיש להם שם מלאכה בפ"ע ולכן כל שאין התועלת שבהם גלויה וניכרת והאדם עוסק בפעולה של היתר ואין דעתו על הצמחים כלל אין בזה איסור. ואין לשאול מעציץ נקוב המונח ע"ג יתירות דאסור להניחו ע"ג קרקע ומסתבר שזה אף כשאנו מתכוין לתועלת הצמח, והרי גם שם אין ההנחה נחשבת מלאכה בפ"ע וגם אין כאן תועלת ניכרת, דשאני התם שעושה מעשה בגופו של העציץ ומביאו אל הקרקע ודמי לנוטע ממש ולכן יש בזה איסור.

אמנם מסתבר שאין לפתוח את התריס בכוונה להביא אור אל הצמח ולהוסיף בצמיחתו, דכיון שדעתו על התועלת לצמת אחשביה למעשה הזה ויש בו איסור. ויש לדון אם יש בזה איסור תורה, דאפשר דכיון שאין למעשה הזה שם בפ"ע לכן אין לדון אותו אלא כתוספת הצמחה ואינו עדיף מעציץ נקוב המונח ע"ג יתירות והניחו ע"ג קרקע דלפי רש"י שבת פא: אין בו חיוב מהתורה כיון שהעציץ יונק גם מע"ג היתירות, וצ"ע. ועיין לעיל במה שהבאנו את קושיית האב"ג ומש"כ בזה. [ואף שיש לחלק דהכא הוי תוספת הצמחה מסוג אחר, ע"י הבאת אור ואור, מ"מ כיון שהעציץ גדל כעת ואין כאן אלא תוספת אור ואור ואין בזה שם מלאכה בפ"ע לכן הוי רק כתוספת].

וגם נראה שאם יפתח את התריס כלילה והאור יבוא רק למחר אין כאן אלא גרמא.

אמנם, לגבי פתיחת תריסים או גלילת וילונות בחממות, כיון שזו מלאכה מקובלת יש לומר שעצם הפתיחה נחשבת מלאכה בפ"ע, ואף שאין זו מלאכה באילן

עצמו יש לדמותו לעושה בתים לאילנות שכתב הירושלמי בפרק כלל גדול ה"ב נדף מח. דחייב משום זורע, והביאו האו"ז בהלכות שבת. ומעתה, כיון שעצם הגלילה של הוילון נחשבת מלאכה נראה שאף אם יגלול את הוילון בזמן שעדיין אין בו תועלת כגון בלילה, והתועלת תבוא רק לאחר זמן, מ"מ חייב ואין זו גרמא כיון שעצם המעשה הוא פעולה ידועה וחשובה אצל העוסקים במלאכה זו.

ט. ונראה שסברא זו, שעיקר המחייב בתולדות מלאכות שבת הוא חשיבות המלאכה עצמה, מוסיפה ביאור בכמה תולדות מחודשות שמצינו בגמרא. וכגון הא דאמרו בגמ' שבת צה. דהמגבן חייב משום בונה, והוא ענין מחודש מאד לתת דין ¹²³⁴⁵⁶⁷בנין באוכלין. [ועי' בחי' המאירי שם שציין זאת, דאף דאין בנין בכלים יש בנין באוכלין, וע"ע ברשב"א דף ק"ב;]. ולהאמור לעיל י"ל דבאמת עיקר חיובו של המגבן הוא משום עצם המעשה של עשיית הגבינה אשר יש לו חשיבות מלאכה, ואילו היה נאמר בתורה רק הפסוק דלא תעשה כל מלאכה ולא הי' נאמר דין אבות ותולדות היו חכמים כוללים מעשה עשיית הגבינה בכלל המלאכות, אלא שמאחר שניתנה חלוקה של ל"ט אבות מלאכה הרי א"א לחייב את המגבן בלי להסמיכו על אחד מאבות המלאכה, ואמרו ^{אוצר החכמה} חכמים שאפשר למצוא שייכות בין מעשה המגבן לבין מעשה בנין, ומעתה א"ש שהמגבן חייב אף שאין בנין בכלים, דלהסוברים דאפי' בנין גמור אין בכלים [שיטת רש"י שבת מ"ז והיראים ועוד ראשונים] היינו דחז"ל הגדירו שפעולת צירוף חלקי כלי אין בה חשיבות בנין ולכן אינו בכלל בונה, משא"כ במגבן, דלפי האמור אינו חייב על הדבקת חלקי הגבינה זה בזה אלא על מלאכת עשיית הגבינה, אשר יש בה צד מסויים של בנין.

ולפ"ז תתיישב קושית מג"א סי' ש"מ סק"ז שהקשה למה כתב השו"ע דהנוקב תאנים והכניס בהן חוט עד שנתקבצו ונעשו גוף אחד ה"ז תולדת מעמר, ואמאי לא חייב נמי משום בונה כדין מגבן. ונדחק לחדש דלא מיקרי בונה אלא כשמתכוין לייפותו ולהשוותו [ולפ"ז מי שיגבן בלי יפוי והשוויה יפטר, והוא חידוש גדול לדינא]. ולפי האמור אין חיוב אלא במגבן, שהוא יצירה חשובה מצד עצמה, ויש בה שם מלאכה ולכן עשאוהו סניף למלאכת בונה. אך עצם הדבקת אוכלין זל"ז עד שנעשו גוף א' אין בה חשיבות מלאכה, ורק כשיש בו משום מעמר חייב.

י. וכן מצינו בגמ' שבת צ"ה שהמחבץ חייב משום כורר, ופירש"י בלישנא קמא דהיינו המעמיד החלב בקיבה [פי' וע"י זה נפרדים הגבינה ומי החלב], והערוך ערך חבץ מפרש דהיינו מי שמוציא תמאה מחלב. ולכאור' צ"ע דהא אין חיוב במלאכת כורר אא"כ יש לפנינו ב' מינים מעורבים והוא כוררם זה מזה, והחלב אינו מוגדר כתערובת ב' מינים אלא הוי משקה אחד ומין אחד [ובדוחק י"ל דכיון שדרך בנ"א להשתמש בחלב בכמה אופנים, בין לשתי' ובין ליצירת גבינה וחמאה, לכן אפשר

לראות את החלב גם כתערובת העומדת להפרדה. אך א"כ יקשה דה"נ הסוחט ענבים יתחייב גם משום בורר ולא רק משום מפרק שהוא תולדה דדש, שהרי גם הענבים עומדים להפרדה בין הזגים לבין היין, והמג"א סי' שי"ט סקט"ז כתב דאין הסוחט חייב משום בורר משום דהוי מין אחד. ועיי"ש שכתב דמחבץ ומשמר חייב אף שהן מין אחד, וכנראה כוונתו למה שכתב שם סק"ה בדבריים לחים יש חיוב בורר אף שהן מין אחד ופי' מחה"ש בדבריים לחים הוי תערובת גמורה, וצ"ע דא"כ גם בענבים יש תערובת גמורה של היין עם הזגים. ונראה ביאורו דבדבר שהוא גוש והוא מין אחד על כרחנו לדון אותו כדבר אחד ולא כתערובת. אך דברים לחים, אף ששם משקה עליהם, מ"מ אין חיבורם כ"כ חשוב שנפקיע מזה שם תערובת, וכנ"ל, דאפשר לדון חלב גם כתערובת המכילה מי חלב וגבינה, ודו"ק. ולפי האמור לעיל יש לומר דהמחבץ הוא מלאכה חשובה בפ"ע, וראויה פעולה זו להיחשב מלאכה, אלא דבעינן שתהא פעולה זו נסמכת על אחד מל"ט אבות מלאכה, דיש שייכות בין מחבץ לבין בורר, דסו"ס ע"י מעשה החיכוך נפרד החלב לב' מרכיבים. והא דל"א דה"נ יתחייב הסוחט משום בורר הוא משום דאין כאן מעשה ברירה גמור שהרי זה מין אחד, ואם משום דסו"ס יש למעשה הסחיטה חשיבות מלאכה בפ"ע, די בזה שהוא נסמך למלאכת מפרק וחייב עליו משום פירוק.

יא. וכעין זה נראה לבאר בדברי הרמב"ם פ"י מהלכות שבת ה"ח שכתב דהפותר חבלים חייב משום תולדה דקושר, והוא ענין מחודש. ונראה לכאור' דלא נתכוין הר"מ לחדש שאחזית פתילי החבל זה בזה ע"י מעשה הפיתול יש לה שם קשירה לחייב ע"ז מן התורה, אלא עיקר הדברים כנ"ל דעצם המעשה של פתילת חבל הוא מעשה מלאכה חשוב בפ"ע ועושה בזה יצירה חשובה, ומעתה אמרו חכמים דיש לו דמיון למלאכת קושר שגם שם נאחזים חבלים זה בזה ע"י קשירה [ולפי באור זה יש מקום לומר דאין לאסור סגירת שקיות ע"י פיתול סרט מתכת עטוף בנייר, דכיון שעצם מעשה הפיתול אינו קשירה אין לאסור זאת מדרבנן אפי' בסוגר הסרט הזה לשבעה ימים, ואין זה כקושר קשר לזמן בינוני, דסו"ס אין כאן מעשה חשוב של פתילת חבל כלל].

יב. עוד יש להביא בזה מה שכתבנו בספר נתיבות שלום על כללי מלאכת מחשבת סי' ל' ס"ק כ"ד-כ"ח דהנה בגמ' שבת שבת ק"ו מבואר דהמקלקל בחבורה חייב וילפינן לה ממילה. ובגמ' פסחים ע"ג מבואר דה"נ המקלקל בנטילת נשמה ג"כ חייב, דהקשו בגמ' לדברי האומר מקלקל בחבורה פטור אמאי חייב השוחט ונמצא בע"מ, ומבואר דלא רק בחבורה נתחדש דהמקלקל חייב, אלא גם בשחיטה. והנה נחלקו הראשונים בטעם החיוב של העושה חבורה בשבת, דלתוס' כתובות ו: ועוד ראשונים חיובו הוא משום תולדה דשוחט. כי הדם הוא הנפש, ולהרמב"ם פ"ח ה"ז

¹²³⁴⁵⁶⁷אוצר החכמה

חיובו משום תולדה דדש, דמפרק את הדם מחיבורו בגוף. ולכאורה צ"ע, דלפי הרמב"ם שאיסורו של חובל הוא מטעם תולדה דדש אין שייכות בין איסור חובל לבין מלאכת נטילת נשמה, ומהכ"ת נימא דכשם שמקלקל בחבורה חייב כן יתחייב מקלקל בנטילת נשמה ¹²³⁴⁵⁶⁷ונבדוחק י"ל דטעם הגמ' בפסחים הנ"ל דהשווה ונמצא בע"מ חייב למ"ד דמקלקל בחבורה חייב אינו משום מלאכת נטילת נשמה אלא משום איסור חובל, דבתחילת השחיטה יוצא דם ובדם זה יש איסור חובל כמבואר בפיהמ"ש לרמב"ם פ"ק דחולין ובחידושי הרמב"ן והר"ן חולין דף יד. וכעין מש"כ רע"א במשניות רפ"ד דשבת להקשות על הר"מ דכל שוחט יתחייב גם משום מפרק, וע"ע פנ"י ביצה י"ב: שהקשה על הר"מ דבכל שחיטת קדשים יתחייב משום מפרק שהרי לדם הוא צריך].

יג. אך לפי היסוד האמור לעיל דעיקר שם המלאכה המחייב חטאת בתולדות אבות מלאכה הוא עצם המעשה ולא השורש המשותף שלו עם האב י"ל דה"נ לענין חובל עיקר שם המלאכה שלו הוא בגוף ענין החבלה, דחבלה בבע"ח היא פעולה חשובה, ולולי שנתחדש בתורה עניין ל"ט אבות מלאכה היינו מחייבים על חבלה מתורת "מלאכה", ואחר שנתחדש ענין ל"ט אבות מלאכה ואין אנו מחייבים אלא על מלאכות שאפשר לעשותן סניף לאחד מל"ט אבות מעתה אנו משייכים את פעולת החבלה לדש, דיציאת הדם היא כמפרק, אך מ"מ עיקר חיובו הוא מחמת היותו "חובל", [ולפ"ז אין מקום לקושיית האחרונים שבכל מליחת בשר יתחייב לפי הר"מ משום מפרק, דסו"ס אין כאן "חובל", ומעולם לא חידש הרמב"ם דהוצאת דם מבשר היא מלאכה, אלא ד"חובל" הוא מלאכה. ומה"ט בנולד לח' חדשים אין איסור למולו בשבת דמתחך בשר בעלמא הוא [שבת קל"ו], והקשו האחרונים שלפי הר"מ גם אם התינוק הזה הוא נפל מ"מ יאסר להוציא ממנו דם. ולפי האמור אין בזה קושיא, דסו"ס אין כאן "חבלה". והא דבחלזון חייב משום דש אף אחר מיתה משום דחלזון עיקרו עומד להפיק ממנו את הדם, ולכן דם החלזון נידון כפרי עטוף בקליפה והאדם מוציא את הפרי מהקליפה, ולכן יש חשיבות גדולה להוצאת הדם גם לאחר מיתה, ועי' שו"ת ברכת אברהם לר"א בן הרמב"ם סי' י"ח [מובאת בראש ספר שביתת השבת] שמתבאר מדבריו דפציעת חלזון אין איסורה מטעם חובל שהוא תולדה דדש אלא היא דישה עצמה].

יד. ומעתה נראה דאף שלהר"מ חיוב החובל אינו מטעם אב מלאכה דשוחט מ"מ כיון שהחבלה היא המחייבת, ונתחדש שגם המקלקל בחבלה חייב, א"כ ה"נ המקלקל בנטילת נשמה חייב, שהרי מעשה חבלה ומעשה נטילת נשמה דומים זה לזה, ובכלל מאתים מנה, ואם "חובל" חייב אף כשהוא מקלקל כ"ש ההורג והשוחט.

וביסוד הנ"ל נראה ליישב קושיא נוספת של הפנ"י ביצה י"ב: על הר"מ הסובר דחובל חייב משום מפרק, דבגמ' כתובות ז. מבואר להתיר בעילת בתולה ביו"ט מדין מתוך, דמתוך שהותרה חבורה לצורך אוכל נפש, והיינו בשחיטה, ה"נ הותרה חבורה לצורך בעילה. ומקשה הפנ"י דהא להר"מ הו"ב אבות מלאכה חלוקים, דהשוחט חייב משום נטילת נשמה והחובל משום דש. [ואמנם י"ל דכיון שבתחלת שחיטה יש גם חבורה כמבואר בפיהמ"ש פ"ק דחולין א"כ כשהותרה שחיטה נמצא שהותרה גם דישה [חבורה] לצורך או"נ], אך ע"פ הנ"ל נראה לומר באופן אחר, דגם לענין הך דינא דמתוך ביו"ט לא משגחינן בהא דחובל אינו תולדה דשוחט, דמ"מ ענין אחד לב' המעשים של חבלה ושחיטה, והם קרובים זל"ז ומתוך שהותרה שחיטה לצורך אוכל נפש הותרה נמי חבורה.